Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XL | Cena lista je $8.00 | Entered as second-class matter January 16, 1922, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO 23, ILL., PETEK, 16. JULIJA (JULY 16), 1948 | Subscription $8.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 139

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Truman in Barkley nominirana na konvenciji

Predsednik udaril po republikancih in naznanil izredno zasedanje kongresa. Rebelni delegati zapustili konvenčno dvorano

Philadelphia, Pa., 15. jul.—Predsednik Truman je bil nominiran kot kandidat za predsednika Združenih držav na konvenciji demokratske stranke, senator Alben Barkley iz Kentuckyja pa za podpredsednika. Truman je dobil 947 in pol glasu, senator Russell iz Georgije 263 glasov, pol glasu pa Paul V. McNutt, bivši governer Indiane. Barkley je bil nominiran z aklamacijo. Konvencija je bila zaključena danes zjutraj.

Truman je prišel na konvencijo iz Washingtona. Čakal je pet ur v privatnem uradu dvorane, ko so bile v teku nominacije. Eno uro po nominaciji je nastopil pred delegati in gledalci, ki so zasedli vse sedeže v dvorani.

Trumanov nastop je bil dramatičen. Sprejel je nominacijo in v svojem govoru je udrihal po republikancih, ki imajo večino v obeh kongresnih zbornicah. Obdolžil jih je, da so zavrnili vse njegove zahteve in sugestije glede izvajanja stanovanjskega programa, kontrole cen in ustavitve inflacije. Bil je bojevit govor. Truman je osmešil platformo republikanske stranke, ki je bila sprejeta na njeni konvenciji v Philadelphiji pred dvema tednoma. Truman ni imel spisanega govora, temveč le beležke. Na izčrpane delegate, ki so se kavsali med seboj 13 ur, je naredil globok vtis. Vsi so pazno sledili njegovim besedam.

"Vašo pomoč potrebujem," je dejal Truman pred zaključenjem svojega govora. "Vsi moramo iti na delo, da bo demokratska stranka zmagala pri volitvah v novembru. Dežela si ne more privoščiti drugega republikanskega kongresa."

Truman je naznanil izredno zasedanje kongresa 26. julija. Dejal je, da mu bo predložil v sprejetje obsežen program. Vključeval bo zahteve za restavriranje kontrole cen, pobijanje inflacije in stanovanjski načrt.

Opozicija proti Trumanu je shlapela pred pričetkom konvencije, ko je general Eisenhower povedal voditeljem opozicije, da ni kandidat za noben političen urad. Voditelji so ga skušali pridobiti za sprejetje nominacije, kar pa je general odklonil.

V platformo demokratske stranke je bil uključen Trumanov program civilnih pravic kljub opoziciji demokratov iz južnih držav. Preden je bil Truman nominiran, je 26 delegatov iz Alabame in 22 delegatov iz Mississippija zapustilo konvenčno dvorano. Obhod je bil protest rebelev proti Trumanovemu programu civilnih pravic. Glavni zagovornik programa je bil Hubert H. Humphrey, delegat iz Minnesote in župan Minneapolisa. Znamenja so, da bo program civilnih pravic povečal razkol med demokrati.

Sovjetska unija podprla ultimat

Uspehi židovske armade v Palestini

Lake Success, N. Y., 15. jul.—Sovjetska unija se je pridružila Ameriki in Veliki Britaniji in s tem podprla ameriško resolucijo, naj varnostni svet Združenih narodov naslovi ultimat arabskim deželam in vladi Izraela z zahtevo, naj takoj ustavijo sovražnosti v Palestini. Izgledi so, da bo ameriška resolucija sprejeta.

Reprezentanti Francije, Belgije in nekaterih drugih držav v okviru Združenih narodov so izjavili, da bodo glasovali za resolucijo. Ruski delegat Andrej A. Gromiko je predlagal izločitev iz resolucije vseh opazk glede dela švedskega grofa Bernadotta v Palestini. Grof je prevzel vlogo posredovalca v konfliktu med židi in Arabci.

Glasovanje o resoluciji bo danes na seji članov varnostnega sveta. Resolucija med drugim naglaša, da bitke med židi in Arabci v Palestini ogrožajo svetovni mir.

Tel Aviv, Izrael, 15. jul.—Poveljstvo židovske armade je naznanilo uspehe v operacijah proti Arabcem v Palestini. Enote te armade so porazile arabske sile pri Shafa Amru in okupirale mesto. To leži 12 milj zapadno od Haife, pristaniščnega mesta.

V centralni Palestini je židovska armada zasedla arabsko naselbino Ras al Ein. V bitki z armado je padlo 120 sovražnikov. Prej so enote židovske armade okupirale dve arabski trdnjavi pri Latrunu.

Aretacija duhovnikov na Ogrskem

Postavljeni bodo pred ljudsko sodišče

Budimpešta, Ogrska, 15. jul.—Trije katoliški duhovniki so bili aretirani na obtožbo, da so vodili agitacijo in propagando proti ogrski demokraciji. Justični minister je naznanil, da bodo postavljeni pred ljudsko sodišče.

Aretirani duhovniki so Pal Nemeth, Antol Kolesso in Ajos Versanyi. Državni prosekutor je naznanil, da so bili obtoženi tudi Zsigmond Mihalovitch, direktor Katoliške akcije, ki je pobegnil iz dežele; Odon Lenart, načelnik prosvetnega departmenta akcije, in Erzsebet Kosdky, tajnik.

Oblasti so našle pisma, katera je Mihalovitch pošiljal duhovnikom. Pisma vsebujejo napade na ogrsko demokracijo. Letaki s slično vsebino so bili natiskani v tiskarnah Katoliške akcije. Mihalovitch je na listi vojnih zločincev.

Tito obiskal mladinske brigade

Unije mu zagotovile podporo

Belgrad, 15. jul.—Maršal Tito, predsednik jugoslovanske vlade, se je že drugič pokazal v javnosti, odkar je Kominforma obsodila njegove smernice in obdolžila voditelje komunistične stranke, da so se izneverili Marks-Leninovi liniji.

Časniška agentura Tanjug poroča, da je Tito obiskal mladinske brigade, ki gradijo cesto med Belgradom in Zagrebom.

"Člani brigad so navdušeno sprejeli in pozdravili maršala Tita," pravi Tanjug. "Ponovno so mu izrazili svojo lojalnost in ljubezen."

Jugoslovanske strokovne unije so zagotovile podporo maršalu Titu in voditeljem komunistične stranke, ki so bili nedavno tarča kritike Kominforme. Listi poročajo, da je bilo državno posojilo $70,000,000 podpisano. Vsota bo potrošena za financiranje industrializacije in gradnjo javnih projektov.

Preiskava delavskih razmer naznanjena

Curran bo odpotoval v latinsko Ameriko

New York,—(FP)—Odbor za zadeve latinske Amerike Kongresa industrijskih organizacij je naznanil preiskavo delavskih razmer v Čileju, Mehiki, Urugvaju in na Kubi. Preiskavo bo vodil Joseph Curran, predsednik Splošne mornarske unije CIO.

Curran bo kmalu odpotoval v latinsko Ameriko. Odbor CIO se je odločil za preiskavo, ko je prejel več pritožb od delavskih organizacij v latinski Ameriki.

Načelnik odbora je Jacob S. Potofsky, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers. On je dejal, da zlasti situacija v Čileju zahteva temeljito preiskavo. Čilejska vlada je odredila aretacijo več voditeljev delavskih unij, učiteljev in drugih intelektualcev po izbruhu stavke rudarjev lansko leto. Stavko so zlomile vojaške čete.

Delavski voditelji so zaprti v koncentracijskem taborišču pri Pisaguau. Dva voditelja sta umrla v taborišču. Poročila, poslana odboru CIO, omenjajo neznosne razmere v taborišču.

Vest iz Urugvaja pravi, da vojaške čete razbijajo stavko ladjegradniških delavcev v glavnem mestu države. Masne aretacije stavkarjev so na dnevnem redu.

Domače vesti

Obiski

Chicago.—Glavni urad SNPJ so 14. t. m. obiskali Louis Barborič iz Milwaukeeja, Wis. ter Thomas in Jennie Škerbec iz Strabana, Pa., v spremstvu Anne Bervetič iz Chicaga.

V bolnišnici

Chicago. — Tillie Ločniškar, žena Vinkota Ločniškarja, nameščenca v upravništvu Prosvete, je prestala težko operacijo v bolnišnici Hinsdale Sanatorium v Hinsdalu, čikaškem predmestju. Tillie je članica društva 559 SNPJ. Obiski so dovoljeni.

Nov grob

Chicago.—V četrtek zvečer je umrla Mary Blazich, članica društva Slavije 1 SNPJ. Pogreb se bo vršil v pondeljek. Pokojnica leži v pogrebnem zavodu na 2654 W. 21st st. Zapušča moža in hčerko ter mnogo drugih sorodnikov.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Matt Intihar, o katerega smrti smo poročali včeraj, je bil star 57 let, doma iz Škrilov pri Igu, v Ameriki 39 let. Bil je član društva 53 SNPJ in društva 27 SDZ. Tukaj zapušča ženo, dva sinova, eno hčer in štiri vnuke ter tri sestre, v stari domovini pa eno sestro in več drugih sorodnikov.—Naglo je umrl Stanley Skopelia (Stepko), star 55 let, doma iz Zemunika v Srbiji, v Ameriki 14 let. —Dalje je umrl John Mučič, star 77 let, doma iz vasi Trava pri Kočevju. V Ameriko je prišel pred dobrim letom. Tukaj zapušča ženo, dva sinova in dve hčeri v New Yorku in enega sina v Canadi.

Amerika naj prekliče embargo

Washington, D. C., 15. jul.—Rabinec Louis I. Newman je apeliral na Ameriko, naj prekliče embargo in dovoli izvoz orožja armadi Izraela, židovske države v Palestini. Britski urad za kolonije je obdolžil odgovornosti za obnovo bitk med židi in Arabci v Palestini.

Bojna mornarica orodje diplomacije

Lahko prepreči incidente povsod, pravi admiral

New York, 15. jul.—Admiral Arthur W. Radford je dejal, da je ameriška bojna mornarica orodje diplomacije. On se je sestal s časnikarji, ki so hoteli vedeti, kaj je namen kroženja ameriških bojnih ladij na Sredozemskem in drugih morjih.

"Ameriške bojne ladje na Sredozemskem morju so policijska sila," je rekel admiral. "V podpiranju diplomacije lahko preprečijo incidente. V slučaju izbruha vojne bodo omogočile naši vladi ojačanje vojaških posadk. Mornarica je izkoristila vse znanstvene pridobitve. Tuje države vedo, da naša pomorska sila kontrolira vsa morja.

Atomske bombe in raketna letala niso izločila vojnih komplikacij. Bojne ladje lahko izkrcajo vojake v vseh krajih, kjer je akcija potrebna.

Naša pomorska sila je mobilna. Kot taka je mogočno orodje v podpiranju naše diplomacije. Lahko se zanašamo na njo, da bo kos vsaki nalogi. Pokopališče zgodovine uključuje narode, ki niso cenili važnosti pomorske sile."

Admiral Radford je podnačelnik štaba operacij ameriške pomorske sile.

Rusija odgovorila zapadnim državam

Obdolžila jih je kršenja dogovorov

London, 15. jul.—Rusija je sinoči odgovorila Ameriki, Veliki Britaniji in Franciji, ki so ji poslale note 6. julija z zahtevo, naj prekliče blokado zapadnega Berlina. V odgovoru je zvrnila vso krivdo za sedanjo kritično situacijo v Berlinu na zapadne države. Obdolžila jih je kršenja dogovorov med štirimi velesilami.

"Sovjetska vlada," pravi odgovor, "je že večkrat posvarila vlade Amerike, Velike Britanije in Francije, da bodo morale prevzeti vso odgovornost za kršenje dogovorov in zaključkov, sprejetih na konferencah štirih velesil, glede Nemčije. Zaključki, sprejeti v Jalti in Potsdamu, določajo demilitarizacijo in demokratizacijo Nemčije in preprečenje dviga Nemčije kot vojaške sile, da ne bo nikdar več ogrožala miru.

Zapadne države so dale slovesno zagotovilo, da bodo skrbele, da bo Nemčija plačevala reparacije državam, ki so utrpele ogromno škodo zaradi nacijske agresije. Zagotovila niso izpolnile, temveč kršile sklenjene dogovore. Porurje, središče nemške vojne industrije, ni demilitarizirano in ni več pod kontrolo štirih velesil.

Blokada zapadnega Berlina je direktna posledica kršenja sklenjenih dogovorov. Amerika, Velika Britanija in Francija so se odločile za razkosanje Nemčije na dva dela in ustanovitev separatne vlade v zapadni Nemčiji na londonski konferenci, katere so se udeležili tudi reprezentanti Belgije, Holandije in Luksemburške. S to odločitvijo so izpodkopale temelje, na katerih je slonela njihova pravica do udeležbe v administraciji Berlina.

Sovjetska vlada je za pogajanja z zapadnimi državami, toda le pod pogojem, da se bodo nanašala na celotno vprašanje kontrole Nemčije po štirih velesilah. Amerika, Velika Britanija in Francija so tudi kršile dogovore, ko so uveljavile denarne reforme v zapadni Nemčiji."

Odgovor sovjetske vlade pomeni, da se bo blokada zapadnega Berlina nadaljevala.

Ameriški konzul napaden v Jeruzalemu

Jeruzalem, Palestina, 15. jul. Ameriški konzul John J. MacDonald je bil napaden iz zasede. Krogla iz puške je zadela njegov avtomobil in ga preluknjala, toda konzul ni bil ranjen. Konzul Thomas C. Wasson, katerega je MacDonald nasledil, je bil ubit v Jeruzalemu 23. maja v teku bitke med židi in Arabci.

Stavke v Italiji po atentatu na Togliattija

Vodja komunistične stranke težko ranjen. Vlada premierja Alcida de Gasperija v nevarnosti

Rim, 15. jul.—Stavke in nemiri so izbruhnili v Italiji po atentatu na Palmira Togliattija, voditelja komunistične sranke. Togliattija je obstrelil in težko ranil Antonio Pallante, 25 let sar pravni študent iz Sicilije.

Policija je takoj prijela atentatorja. Oddal je pet krogel na Togliattija, ko je prišel iz poslopja poslanske zbornice. Z njim je bila Leonilda Iotto, komunistinja in članica zbornice.

Dve krogli sta preluknjali Togliattijeva prsa, ena mu je opraskala vrat, ko se je zgrudil na hodniku pred poslopjem zbornice, dve pa sta zgrešili cilj. Pet ur po atentatu so zdravniki izjavili, da bo okreval, ako ne bodo nastale nove komplikacije. Odredili so transfuzijo krvi. V žile so mu vbrizgnili skoro dva kvarta krvi.

Splošna delavska konfederacija pod komunistično kontrolo je oklicala generalno stavko v znak protesta proti atentatu na Togliattija. Stavka se je razširila na vse kraje in paralizirala industrije in promet. Od Palerme na jugu do Trente na severu je bilo delo ustavljeno.

Poročila pravijo, da je bilo najmanj pet oseb ubitih in veliko število ranjenih v nemirih, ki so sledili oklicu splošne stavke. Delavci so zasegli največje tovarne v Turinu. Mesto Piombino v centralni Italiji ob obrežju Sredozemskega morja je pod popolno komunistično kontrolo. V Bologni so bili izvršeni navali na urade desničarske socialistične stranke. Razkačena množica jih je zažgala.

Napetost v Italiji je velika. Bojazen je, da bodo komunisti in drugi levičarji skušali strmoglaviti vlado premierja Alcida de Gasperija, voditelja stranke krščanskih demokratov, ki je zmagala pri volitvah v aprilu. De Gasperi je obiskal Togliattija v bolnišnici, v katero je bil pripeljan po atentatu. Dejal je: "To je najstrajnejše, kar se je moglo zgoditi."

Na Piazza Colonna, glavnem rimskem trgu, se je zbrala ogromna množica. Več tisoč policajev in vojakov je krotilo razkačeno množico. Oddani so bili streli in padalo je kamenje. Močna vojaška posadka straži poslopje poslanske zbornice in druga javna poslopja.

Eksekutivni odbor komunistične stranke je pozval ljudstvo, naj zahteva resignacijo De Gasperijeve vlade. Izjavil je, da je to vlada lakote, razkola in civilne vojne.

Policija je zaslišala atentatorja, da ugotovi, ali je izvršil dejanje sam, ali bil orodje drugih, kot trdijo komunisti. Pallante je priznal, da se je že dolgo pripravljal za napad na Togliattija. Dejal je, da ni član nobene politične stranke, odkar je izstopil iz liberalne (konservativne) stranke l. 1946.

Stavka železničarjev odvrnjena

Kanadski minister naznanil izravnavo konflikta

Ottawa, Kanada, 15. jul.—Splošna stavka železničarjev je bila v zadnjem momentu odvrnjena. Delavski minister Humphrey Mitchell je sinoči naznanil izravnavo konflikta med unijami in kompanijami.

Unije so izvojevale zvišanje plače za 17 centov na uro. Zvišanje je retroaktivno od 1. marca naprej.

Ako ne bi bil konflikt izravnan, bi bilo danes zastavkalo 150,000 železničarjev. Unije so prvotno zahtevale zvišanje plače za 25 centov na uro.

Stroški železniških kompanij se bodo povečali za $76,500,000 letno, ker so bile plače zvišane. Pričakuje se, da bodo zahtevale zvišanje voznine. Ako bi bila stavka oklicana, bi bil železniški promet ustavljen.

Kitajski komunisti v ofenzivi

Zasedli so železniško križišče

Nanking, Kitajska, 15. jul.—Komunistične sile so v ofenzivi proti armadi diktatorja Kaiseka ob dostopih do centralne Kitajske in v provinci Šantung. Udrle so v Jenčov, križišče železnice Tientsin-Pukow, in ga zasedle.

Jenčow je v sredini med Suchowom in Tsinanom, glavnim mestom province Šantung. Komunisti so okupirali vse važne pozicije ob železniški progi.

Druge komunistične sile se zbirajo v provinci Honan. Letala Kaišekove armade so bila poslana v akcijo proti komunistrom na fronti ob Rumeni reki. Vlada je priznala, da je padlo 25,000 vojakov v bitkah s komunisti v provinci Honan.

Vojni urad je naznanil eksekucijo generala Čingsianga, ker se je izognil bitki s komunisti v provinci Šantung. On je bil poveljnik tretje pehotne divizije Kaišekove armade.

Vlada je priznala polom prizadevanj za ustavitev dviganja cen. Inflacija je povzročila kaotično situacijo. Vrednost kitajskega dolarja stalno pada. Za ameriški dolar se dobi v Nankingu 6,000,000 kitajskih dolarjev.

Inflacija se pripisuje sprostitvi novih bankovcev za kritje stroškov operacij Kaišekove armade proti komunističnim silam. Operatorji črnih tržišč grmadijo profite.

AMERIŠKI KOMPANIJI DOBILI LEŽIŠČA RUDE V VENEZUELI

Caracas, Venezuela, 15. jul.—Dve ameriški kompaniji—United States Steel in Bethlehem Steel—sta sklenili pogodbo z venezuelsko vlado. V smislu pogodbe sta dobili pravico do izkoriščanja ležišč železne rude na ozemlju, ki leži 165 milj od ustja reke Orinoco. Ležišča bosta imeli v najemu 50 let.

Bethlehem Steel Co. je že poslala inženirje v Venezuelo, kjer bodo nadzirali zgradnjo železniške proge od ležišč železne rude do morja. Vlaki bodo vozili rudo do San Felixa, pristaniščnega mesta, kjer bo naložena na parnike, ki jo bodo odpeljali v Ameriko.

Kompanija je naznanila, da bo zgradila hiše za rudarje in uradnike, električno centralo in laboratorije. Poleg vlakov bodo prevažali rudo tudi tovorni parniki po reki Orinoci.

Ležišča železne rude United States Steel Co. so v bližini Ciudad Bolivara.

Ameriški poslanik Walter Donnelly, ki je sodeloval v pogajanjih za sklenitev pogodbe, je dejal, da bosta jeklarski kompaniji izvozili šest milijonov ton železne rude letno v prvih letih. Izvoz se bo pozneje povečal.

Kompaniji bosta investirali čez $40,000,000 v podvzetje. Donnelly je dejal, da je to dokaz, da kompaniji verujeta v stabilnost venezuelske vlade. Slednja se je odločila za razvoj svojega bogastva s pomočjo ameriškega kapitala.

Kakovost venezuelske železne rude se lahko primerja oni v Minnesoti. Minnesotska ruda je bila glavni material jeklarskih kompanij v prvi in drugi svetovni vojni.

Kompaniji sta poslali reprezentante v Venezuelo lansko leto. Ti so se pogajali z vlado več mesecev. Pogodba je bila končno sklenjena med vlado in kompanijama.

VELIKA BRITANIJA REVIDIRALA STRATEGIJO OBRAMBE IMPERIJA

Washington, D. C., 15. jul.—Velika Britanija je revidirala tradicionalno strategijo glede obrambe svojega imperija in odslej naprej se bo zanašala na vojaško zvezo z Ameriko in drugimi zapadnimi državami v svrho zaščite. To dejstvo so razkrili veščaki ameriškega vojnega in državnega departmenta.

Velika Britanija se je morala odpovedati 150 let stari vojaški strategiji v novi situaciji. Ta je bila osnovana na treh glavnih načelih. Ta so bila:

Kontrola oceanov z vzdrževanjem mogočne bojne mornarice in verige mornaričnih baz. Velika Britanija je morala znižati bojno mornarico v povojni dobi zaradi finančne stiske.

Vzdrževanje ravnovesja sile v Evropi s podpiranjem najmočnejše države. To ni več mogoče, ker se vojne ne morejo omejiti na posamezne države in so globalnega značaja.

Zaščita življenskih linij britskega imperija. Ugotovljeno je, da Velika Britanija ne more več sama ščititi linij med njo in Sredozemljem.

Nobeno izmed treh glavnih načel obrambe imperija ne drži sedaj, pravijo veščaki vojnega in državnega departmenta. Dogodile so se velike spremembe v deželah imperija. Indija in Burma sta dobili neodvisnost od Attleejeve vlade. Zveza med Veliko Britanijo in njenimi dominioni je še trdna.

Velika Britanija se zdaj zanaša na letalsko silo, ne na mornarico, za zaščito. Odločila se je za gradnjo letalskih baz in omrežja. Njen vpliv je še velik v mednarodnih zadevah, čeprav je zabredla v ekonomsko in finančno krizo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $8.00 na leto, $4.00 za pol leta, $2.00 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., $9.50 za celo leto, $4.75 za pol leta; za inozemstvo $11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $8.00 per year, Chicago and Cook County $9.50 per year, foreign countries $11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

126

Glasovi iz naših naselbin

Razne vesti iz Fontane

Fontana, Cal. — Pravijo, da pride za veseljem žalost. Temu je čestokrat tako. V nedeljo, 25. junija, sta praznovala rojak Rupar in njegova žena 25. obletnico zakonskega življenja. Povabljen sem bil tudi jaz. Slavnost se je vršila na Ruparjem domu, kateri je kakor nalašč pripravljen za majhne zabave, kajti okrog hiše je lep in velik vrt. Razumljivo, da je bilo za lačne in žejne vsega v izobilju. Zakoncema Rupar želim še nadaljnjih 25 let srečnega zakonskega življenja, zaeno pa se zahvaljujem za povabilo.

Zvečer pa smo bili povabljeni v dvorano, kjer so praznovali god Lojzi in Lozjke. Mize so se šibile pod težo vsakovrstnih dobrot. Tudi riževih klobas in žovce ni manjkalo, tako da nisem vedel, kaj bi najprvo ugriznil. Vse priznanje tem našim vrlim ženicam! Obenem pa sta praznovala 25. obletnico brat in sestra Pikelj. Tudi vama želim še nadalnjih 25 let srečnega zakonskega življenja. Oba sta aktivna člana našega društva in med prvimi fontanškimi Slovenci. Gostje so bili v jako veselem razpoloženju. In kdo ne bi bil vesel, ko je vendar L. Simončič neprestano vlekel svoje meh.

Ženske pa so bile jako zaposlene v kuhinji, zlasti Rozi Lazar, vendar pa si je odtrgala čas, da se je tu in tam tudi zavrtela. Po končani zabavi pa sta se Rozi in njen soprog Tom zadovoljno napotila domov, a prihodnji torek se je raznesla vest, da je umrla. Nismo mogli verjeti, da je kaj takega mogoče, a na žalost je bila to kruta resnica. Pokojnica je bila zelo priljubljena med tukajšnjimi Slovenci.

Bila je članica društva 723 SNPJ, kakor tudi ostala družina. Bila je vestna žena in naprednega mišljenja. To je tudi pričalo, ko je ležala v krsti vsa okrašena s številnimi venci in šopki. Na zadnji poti smo jo spremljali vsi člani in članici ter drugi prijatelji in prijateljice. Pogreb je bil civilen in njeno truplo vpepeljeno. Zapušča moža Toma, hčerki Josephine in Breverly ter sestro in brata.

Tudi društvo 723 SNPJ jo bo zelo pogrešalo, ker je bila v resnici sestra in zvesta članica. Na tem mestu se v imenu društva zahvaljujem vsem članom in članicam društev 723 in 569 SNPJ, kakor tudi vsem prijateljem za cvetice in udeležbo pri pogrebu.

Br. J. Rudman pa se je moral podvreči težki operaciji, katero pa je srečno prenesel. Želim mu skorajšnjega okrevanja, članom in prijateljem pa priporočam, da ga obiščejo na domu.

Na počitnicah so sledeči: br. Novak in žena, Skavič in žena, sestra Blažič in br. Hočevar in žena. John Tratar in njegova žena pa bosta navzoča na piknika Pionirjev dne 7. avgusta. Tudi podpisani jo bo popihal v Detroit in se udeležil 25. julija piknika, ki ga bo priredila federacija detroitskih društev SNPJ.

Na obisk v Fontano prihajajo rojaki iz vseh krajev Zedinjenih držav. Vzelo bi preveč prostora, če bi vse omenil, omenim pa naj Rudita Vidmarja in njegovo družino, s katero se bom odpeljal proti Detroitu. Torej na veselo svidenje!

Dalje naj na kratko poročam o californijskem dnevu SNPJ, ki se je vršil v Los Angelesu. To je bilo prvič, da so se californijska društva zavzela in priredila tak dan. Uspeh je bil lep. Glede Fontane pa naj pojasnim, da je bilo dosti govorenja in pisanja, toda priznati moram, da je bila udeležba iz Fontane precej piškava.

Ta slika je bila snetа v Parizu in kaže stare ljudi, ki zahtevajo zvišanje pokojnine radi veliko draginje.

Vse priznanje članstvu društva 650 SNPJ iz Los Angelesa in odboru, ki je vse tako dobro organiziral. Prvenstvo v balinčarski tekmi pa smo odnesli Fontančani. Odbor je soglasno zaključil, da se bo vršil californijski dan SNPJ drugo leto v Fontani. Pričakujemo, da nas bo prišel pogledat vsaj en glavni odbornik.

J. Janc.

Na obisku v Californiji

II.

Denver, Colo.—V Valleju sem bil prav ob času, ko je dobro znani "Big" Tony obhajal 40-letnico zakonskega življenja s svojo vljudno soprogo. Te slavnosti se bi rada udeležila, toda radi družinskega piknika mi to ni bilo mogoče. V pondeljek, 10. maja, pa smo se padali v Oakland, da ga obiščemo, toda T o n e t a in ne njegove mamice ni bilo doma. Ker nisem bil gotov, ali sem na pravem naslovu, sem pogledal v garažo, kjer je bil velik napis "Višnja gora". Toneta sem hotel videti na vsak način, zato sem ga naslednji dan poklical po telefonu. Povedal mi je, da bo doma, zato naj pridemo k njemu na obisk in bo nam tudi zaigral nekaj lepih melodij na svojo slovito miss koncertino. Res smo se podali v Oakland naslednji dan in ju našli doma. Po rokovanju nam je Tone zaigral par poskočnih na svojo koncertino, njegova mama pa je nam postregla z domačim vinom, kavo in sendviči.

Naj omenim, da se "Big" Tony zelo zanima za SNPJ. Še isti večer se je podal v San Francisco na skupno sejo društev SNPJ.

Prav lepa hvala Tonetu in njegovi soprogi za prijazen sprejem in postrežbo. Naj še omenim, da se mi je čudno videlo, ker stanujejo v San Franciscu in Oaklandu naši rojaki v drugem nadstropju, v prvem, kjer imamo pri has sobe veselja in zabave, pa imajo notri svoje avtomobile.

Dne 17. maja sva se poslovila od mlajšega sina Edwina in njegove soproge Marion ter dveh vnukinj in se v spremstvu starejšega sina Johna in njegove soproge podala na pot v Yosemite National-park, kjer smo si ogledali naravne krasote tega velikega parka. Tam smo se srečali celo z medvedom kosmaticem, toda to pot ni bilo nič rokovanja. Kot je izgledalo, ni bil nič kaj pri dobri volji, ker je bilo v kantah za odpadke premalo hrane zanj.

Ogledali smo si tudi tista velika drevesa "redwoods". Nisem jih meril, priznati pa moram, da so v resnici veliki orjaki. Skozi enega teh dreves vodi enotirna cesta in tako sem imel čast voziti avtomobil skozi njega. Potem smo se pa napotili proti Fresnu, Cal., kjer smo prenočili. Naslednji dan, 12. maja, sva se poslovila pa še od sina Johna, njegove soproge in vnuka Ivana, ter se odpeljala po cesti 466 in 395 v Fontano. Omeniti moram, da je vožnja od Bakersfielda do San Bernardina zelo pusta in dolgočasna. Po večini sama puščava, po vrhu pa še vročina, da se človek kar topi.

Dospevši v Fontano se ustavi va pred Slovenskim domom. V Fontani živi precej slovenskih družin, katere so se naselile tam že pred drugo svetovno vojno ter so po večini naprednega mišljenja.

Midva sva se najprej zglasila pri rojaku Richtarju in njegovi ženi, ki živita ravno nasproti Slovenskega doma ter imata lepo hišo in vrt. Reči moram, da sva bila zelo lepo sprejeta in postrežena z okusno večerjo in zajtrkom. Richtarjeva sta se izselila v Fontano iz Leadvilla, Colo. Dobro se poznata s starši moje žene. Mrs. Richar ima to čast, da je bila rojena v isti vasi kot neki rovtarski kaplanček, ki je dobro znan med ameriškimi Slovenci.

Rojak Fajdiga pa nas je peljal v Slovenski dom in predstavil oskrbnico mrs. Jankovich, katera nama je razkazala prostore. Dom je sicer majhen, toda zelo snažen s plesno dvorano in točilnico v spodnjih prostorih, kjer svira železni muzikant poskočne Jankovičeve polke in valčke. Jankovičeva godba res tako poskočno igra, da z ženo nisva mogla mirovati in sva se čisto po domače malo zavrtela.

Na večer 15. maja pa so imela društva SNPJ v Los Angelesu plesno veselico, na katero so člani iz Fontane povabili tudi naju. Odpeljali so se tja z avtobusom in se jim bi rada pridružila, toda radi celodnevne vožnje skozi puščavo sva bila precej izmučena in nič kaj primerno opravljena za veselico, zato sva morala odkloniti povabilo.

Uvidel sem, da se rojaki v Fontani in Los Angelesu zelo zanimajo za SNPJ, bodisi starejši ali mlajši člani. Na večer istega dne sva v družbi Antona Richtarja obiskala nekaj rojakov, ki so tisti večer ostali doma. Rada bi obiskala tudi rojaka Johna Pechnika, čigar naslov nama je dal "Big" Tony, toda ni bilo časa.

Prenočila sva v turistični kabini, naslednji dan pa se poslovila od Antona Richtarja in njegove soproge in se odpeljala proti San Diegu. Pot naju je vodila skozi prelepe drevorede v Santo Ano in Long Beach, potem pa po cesti 101 ob morju do San Diega. Ta dan sva potovala skozi najlepše kraje, odkar sva bila na potu: med samimi oranžnimi in orehovimi nasadi. Prvič v življenju nama je bila dana prilika, obirati to sadje. Nekatere pomaranče in lemone že dozorevajo, druge pa šele cvetijo. Pomarančni cvet ima krasen vonj in kjer cvete, tako lepo diši, kot da bi kdo razlil najfinejši perfum. Poleg vse te naravne lepote in omamljajoče dišečega ozračja pa tudi prekrasna vožnja ob obali Tihega oceana. Tisti dan sem se počutil za deset let mlajšega!

V San Diegu sva se nameravala ustaviti pri Josephu Stanku in njegovi soprogi, ki sta oče in mati žene mojega sina Johna, toda znašla sva se na El Cajon-bulvardu, kjer živita nama dobro poznana Pete in Mary Benedict. Vozila sva še malo naprej in se znašla pred Petovo trgovino.

Petu in Mary Benedict ni bilo znano, da sva v Californiji, zato sta bila zelo presenečena. Pete je bil ravno v živahnem pogovoru pred trgovino, ko sva se ustavila pred njim. Na prvi pogled naju ni spoznal, potem pa je spoznal soprogo, nakar je sledilo rokovanje. Nato se podamo v njegovo gostilno, katero vodita njegova sinova Charles in Arthur. V gostilni smo se pozdravila še s sinovoma in mrs. Benedict.

V El Cajonu sva se mudila kar pet dni, in sicer pri gostoljubnemu Petu Benedictu in ženi. Pete je zelo podjeten. V El Cajonu lastuje lepo opremljeno pivnico, turistične kabine, trgovino z žganjem in gasolinsko postajo, poleg tega pa še lepo stanovanjsko hišo na 761 Grosemont st., okrog katere ima raju podoben vrt. Najbrže ni sadnega drevesa ali cvetice v Californiji, ki je ne bi imel Pete na svojem vrtu. Reči moram, da sva bila ves čas najinega bivanja v El Cajonu in San Diegu zelo lepo postrežena. Družini Benedict in Stanko sta nama razkazali vse zanimivosti tega lepega mesta. Pete naju je vodil celo na božjo pot. Prav lepa hvala!

(Konec prihodnjič.)

John Malovrh.

Krojaška unija Amalgamated Clothing Workers je v New Yorku pričela graditi nov zadružni stanovanjski projekt za svoje člane. Stal bo $10 milijonov, zgrajen v Bronxu in v njem bo dobilo 750 družin stanovanje. Stanarina bo znašala $15 od sobe na mesec, ker je v New Yorku najnižja stanarina. Predsednik unije Jacob Potofsky je zasadil prvo lopato ob pričetku gradbenih del. To bo že tretji stanovanjski projekt te unije v New Yorku.

Borci proti smrti

Spisal Paul de Kruif

(Pod naslovom "Borci proti smrti" je Paul De Kruif pred leti (1932) spisal znamenito delo, v katerem je v poljubnem jeziku prikazal slavna dejanja velikih zdravnikov in naravoslovcev, ki so iskali lekov za nekatere težke ali celo neozdravljive bolezni. Pri tem svojem delu so čestokrat riskirali življenje in so pravi junaki pa dobrotniki človeštva. To je le eno izmed De Kruifovih del, v katerih je populiziral razne vede na tako poljuben način, da se njegove znanstvene knjige čitajo kakor romani. Par njegovih knjig je izšlo že tudi v slovenskem prevodu, "Borci proti smrti" v prevodu **dr. Mirka Černiča** v Ljubljani. S čitanjem njegovih del si vsak čitatelj razširi in poglobi svoje znanje. Za spremembo bomo za časa urednikovih počitnic podali na tem mestu par poglavij tega znamenitega De Kruifovega dela in potem nadaljevali na drugem mestu. Nikomur ne bo žal, kdor ga bo čital.)

SEMMELWEIS—REŠEVALEC PORODNIC

Ali ni noro, misliti, da je treba boj proti smrti izvojevati najprej v laboratoriju, daleč proč od bolnika, in da ga morajo izvojevati teoretiki in ne zdravniki? Semmelweis, preprost zdravnik, se je med vsemi drugimi zavzel za to, da pomaga mladim materam, da ostanejo pri porodu zdrave.

Naloga, napisati pravo zgodovino vseh dejanj borcev za človeška življenja, presega čas in moči enega samega človeka. V vseh obsežnih knjigah o zgodovini zdravstva, ki sem jih predelal, sem zmerom opazil, da zavzemajo zdravniški špekulanti in znanstveni domišljavci ravno toliko ali celo več prostora kakor pravi borci v boju proti smrti. Poizkusil bom opisati, kakšni ljudje so bili nekateri najboljši med temi borci, takisto bom poizkusil pokazati, po kakih srečnih domislekih, slučajih ali posebnih dispozicijah svojega značaja je sleherni od njih zmogel nemogoče napraviti mogoče.

Začnem s Semmelweisom. Če kdo sedaj vpraša, kdo neki je bil ta Semmelweis, se mu ni treba prav nič sramovati tega vprašanja. Lani sem povprašal najmanj deset pametnih ameriških zdravnikov, kdo je bil Semmelweis; samo eden je imel več kot samo slutnjo o imenu tega nenavadnega ogrskega Nemca.

Semmelweis je bil nesrečen človek in med vsemi temi borci proti smrti najoriginalnejši in najnenavadnejši. Bil je pravzaprav samo čisto preprost zdravnik s plamtečo željo, pomagati materam, da bi ostale pri porodu zdrave. To se mu je posrečilo in s tem je dolgo pred Pasteurjem in Listrom dognal, da vzroki smrti le prepogosto niso v našem telesu, temveč da so zanešeni od zunaj. Mnogo let, preden je Robert Koch dokončno dokazal, da morejo bacili moriti, si je Semmelweis izmislil preprosto sredstvo, da zavrne napade teh nevidnih zločincev, o katerih eksistenci ni vedel ničesar.

Zdaj (l. 1932—ured.) je preteklo že več kot 85 let, odkar je ta sijajni ogrski Nemec pokazal način, kako zapreti pot morilskim bacilom, predvsem strahotnemu, kri razkrajajočemu streptokokusu. Še danes umre od 18 ameriških žen, ki umro med 15. in 44. letom, ena za porodnim prisadom. Jaz sam ne bi rad umrl in prav zaradi tega je ta primer, da namreč ne znamo dovolj ceniti tako preproste resnice, kot je ona, ki jo je svojčas našel Semmelweis, vzrok, da se marsikaterikrat v dvomih izpraševujem, ali nam je treba več znanja ali da to znanje, ki ga že imamo, bolje izkoristimo.

V več kot v samo enem oziru je ta Semmelweisova zgodba žalostno svarilo za nas vse, ki smo več ali manj navezani na zdravniško vedo in umetnost. Način, kako so njegovi dunajski kolegi ravnali s Semmelweisom samo zaradi tega, ker je odkril način za reševanje porodnic, je eno najtemnejših poglavij v vsej zgodovini zdravstva. Njegova nesreča je bila, da je bil predostojen in prepošten. In njegovi zoprniki? . . . Ko se je zagrenjen vrnil v svoje rodno mesto Budapešto, potem ko je bil vsepovsod razglasil svoje zdravilo za reševanje porodnic in ga vedno znova podkrepil s trdimi dokazi, so ga ginekološke veličine vse Evrope zasmehovale in se mu rogale. In istočasno je moralo v isti Evropi tisoče mladih mater v cvetu svoje mladosti nesmiselno izhirati.

Nazadnje je Semmelweis napisal krasno, sicer napol noro mojstrovino, ki je zdaj že pozabljena, ki pa je zdravnikom vse Evrope zabičevala: "Morjenje porodnic mora prenehati!" Tedaj šele so prisluhnili.

V Zedinjenih državah je še danes smrt za porodnim prisadom pogostejša kot v kateri koli civilizirani državi na svetu, če ne upoštevamo Chile in nekaj malega od Boga zapuščenih držav. Tako mora še danes, natančno tako kot v Semmelweisovih časih, mnogo ameriških porodnic umreti.

In zdaj k njegovi zgodbi.

Že v mladosti je Semmelweis pokazal svojo samostojnost. Njegov oče, pošten trgovec v Budapešti, ga je dal krstiti na lepo ime Ignac in ga poslal leta 1835 na Dunaj študirat pravo. Z nekim prijateljem medicincem je nekoč obiskal—v glavnem iz mladostne objestnosti—anatomsko predavanje in to je povzročilo, da je Semmelweis obesil ius na kol in presedlal na medicino.

V mladosti je bil veseljak, svetlih, široko odprtih oči, pristen Oger, zanesenjak, sanjač, fantast. Prijatelji so ga klicali z vzdevkom Naci, on pa je izrabljal čas in živel veselo in zadovoljno, kakor je pač mogoče živeti veselo in zadovoljno samo na Dunaju. Nazadnje se je popolnoma izgubil in postal eden tistih, ki jim je vsakdo prerokoval slab konec; a končno je vendarle napravil izpite in se odločil za ono stroko, ki je bila tisti čas najbrezupnejša, za porodništvo. Kot stalno nameščeni mladi doktor je tedaj začel pomagati porodnicam ob porodu in postal aprila meseca 1844 asistent na sloveči I. porodniški kliniki Splošne bolnišnice na Dunaju.

Tega meseca je umrlo na tej kliniki od 206 porodnic 36 za porodnim prisadom. Roditi je bilo takrat skoraj tako nevarno kot zboleti na najhujši pljučnici.

Semmelweis se je zazdel ofrakanemu gospodu profesorju in njegovim asistentom, ki so gobezdali velike besede in vsemu pritrjevali, kaj kmalu edinstvenik. Razkričali so ga za čudaka, ker pač ni mogel mirno gledati, kako so te mlade žene umirale. To ga je grizlo. Bile so večinoma ubožne, brez strehe in doma, revna dekleta, ki so postala matere večinoma brez cerkvenega blagoslova, toda za Semmelweisa so bile pač ljudje. Z mnogo upov jim je začel pomagati v njihovem trpljenju in jih spremljati ob boleči poti prvega poroda. Kadar je odhajal od njih, so bile popolnoma izčrpane, a kar žarele so od sreče, da so mogle priviti k sebi svoje črvičke . . .

Dva dni—in tu in tam se je začela zarja sreče izpremnjati v rdečino divje vročine.

(Dalje prihodnjič.)

Smrt ustanovitelja društva 371 SNPJ

Cle Elum, Wash. — Čas hiti naprej, smrtna kosa pa ne počiva. Tako je tudi vzela iz naše srede moža, očeta in starega očeta Boltezarja Zevarta.

Pokojnik se je rodil v Šaleški dolini, v vasi Škole pri Velenju na Štajerskem. Ob smrti mu je bilo 64 let. V Ameriko je dospel l. 1910 in si našel delo v premogovniku v Roslynu, Wash. Dne 4. avgusta 1947 pa je bil poškodovan v tukajšnjem premogovniku in sedaj podlegel za posledicami.

Bolan je bil osem mesecev, zadnje tri mesece pa se je zdravil v bolnišnici in upal, da bo prišel vsaj toliko k sebi, da se bi lahko vrnil na svoj dom, ali usoda je hotela drugače. Za vedno je zatisnil oči 9. maja ob jutranji uri, ko zora budi svoje svetle žarke za beli dan.

Pogreb se je vršil ob veliki udeležbi društvenih članov in prijateljev, in sicer po civilnih obredih. Imel je veliko vencev in cvetic. Najlepše se zahvaljujemo vsem, ki so darovali vence in se udeležili pogreba, prav tako lepa hvala br. predsedniku Raymondu Kladniku za poslovilni govor pred odprtim grobom, društvu 371 SNPJ pa za venec in udeležbo pri pogrebu.

Pokojnik je bil soustanovitelj društva 371 in njegov aktiven in zvest član skozi 29 let.

Dalje hvala za venec uniji UMWA, Slovenskemu družabnemu klubu, čigar je bil pokojnik član, rojakom iz Centralije, Jakima, Seattlea, Rentona, Roslyna in Cle Eluma. Hvala vsem, ki so izrazili obžalovanje od blizu in daleč, ter sosedom in prijateljem, ki so stali ob naši strani ob uri žalosti in pokojnika obiskavali ob času bolezni doma in v bolnišnici.

Pokojnik je bil tudi strastni lovec in ribič.

Tukaj zapušča ženo, štiri odraščene otroke, ki so že poročeni, dalje pet vnukov, v Jugoslaviji pa brata in sestro.

Naj mu bo lahka ameriška gruda!

Žalujoča družina Zevart.

Zadnji klic na Proletarčev piknik

Chicago, Ill. — V Prosveti je bilo že nekajkrat poročano, da se bo vršil v soboto, 17. julija, piknik v korist Proletarcu. Prepričani smo, da bo naša slovenska javnost v Chicagu v velikem številu pohitela h Keglu v Willow Springs, saj Proletarec zaslužl podporo, ker tako vztrajno že toliko let izobražuje v naprednem socialističnem duhu našega delavca v tujini.

V teh izrednih časih, ko inflacija jaha visokega konja, je zelo udarjen tudi ta naš delavski list, zato je potrebno, da mu vsi pomagamo, da bo še nadalje vršil svoje neprecenljivo delo.

Da naši napredni rojaki cenijo ta list, pričata dva primera: velika priredba v Waukeganu, katere čisti dobiček je bil oddan v tiskovni fond Proletarca, in priredba v Detroitu, ki je tudi prinesla nekaj nad $300 za Proletarca.

Kaj pa Čikažani? Tudi mi moramo svoje doprinesti za Proletarca. To boste imeli priliko v soboto, 17. julija, in sicer s tem, da se v velikem številu udeležite piknika.

Za ples bo igral izvrstem Kovačičev orkester. Tudi postrežba bo dobra. Na svidenje!

Odbor.

V KALKUTI

(Nadaljevanje in konec.)

Pozanimal sem se za "rikše". To niso lastniki vozičkov in dajejo večino svojega zaslužka gospodarjem. Rikše so večinoma priseljenci z dežele, ki nimajo nobenih sredstev za preživljanje ter prihajajo v mesto kot sezonski delavci, da vozijo te "kočije", odtrgavajo si od ust in skušajo prihraniti kakšno rupijo, da bi se lahko vrnili domov, kjer jih čaka lastna družina.

Rikše imajo v Kalkuti tudi svojo sindikalno organizacijo v okviru naprednih sindikatov. Toda ta sindikat se bori z največjimi težavami, ker je njegovo članstvo nestalno in polkmečko. Le počasi, vendar, pa zanesljivo prodira delavska zavest tudi v glave teh najbednejših med sužnji.

Kongresna vlada je obdržala mnoge "dobre" angleške običaje

Po ulicah se šopirijo številni policaji. Vidiš jih že od daleč. Imajo bele uniforme, pokriti so pa z živordečimi čepicami, ki so podobne fesom. V rokah imajo namesto pendreka "lathi", močne bambusove palice, ki jih velikokrat uporabljajo, ko zverinsko pretepajo neoborožene ljudi, ki so jih razganjali z demonstracij in zborovanj. Če ni mogoče z lathiji "zagotoviti reda",—streljajo. Kongresna vlada je podedovala tudi te "dobre" britanske običaje in jih pobožno varuje.

Na poslopjih industrijskih in trgovskih družb ter bank v evropskem delu mesta se bleščijo čiste medeninaste tablice z naslovi teh "slavnih" ustanov, pred njimi pa stražijo oboroženi vojaki. To so večinoma majhni čokati ljudje, oblečeni v angleške uniforme s širokimi klobuki—Gurke, prebivalci hribovitega in revnega Nepala. Beda jih prižene, da stopajo v angleško vojsko in tako postanejo najeti vojaki.

Oboroženi stražarji stojijo tudi pred hoteli. Uslužno priskrbijo belim "sahibom" prost taksi, potem pa dostojanstveno in resno pristopijo k šoferju, da prejmejo od njega po eno ali dve, kar jim gre kot del zaslužka.

Šoferji v Kalkuti so večinoma pripadniki naroda Siki, ki šteje okrog šest milijonov prebivalcev v zahodnem delu Indije. To so belopoltni ljudje, visoke rasti in evropskega tipa, svetlejše polti kakor drugi Indijci. Vsi brez izjeme nosijo črne brade in brke, dolge lase in so pokriti s turbani, tako da so podobni patrijarhom.

V Kalkuti so tudi parki, vendar ne v našem pomenu besede. To so navadni travniki, z redkim drevjem. Trava je rumenkasta, suha, na nji pa ležijo ali sedijo moški, ženske in otroci, bodisi da počivajo ali ker nimajo drugega prenočišča. V parkih so majhni ribniki. Ob njih je vedno živahno. Ljudje se umivajo ali perejo in sušijo svoje cunje.

Ob jutrih in večerih ulice oživijo ob krikih prodajalcev listov. Čeprav ljudstvo govori bengalski jezik, v kakršnem je pisal Rabindranath Tagore, izhaja večina listov v angleščini. Dovolj je, če preletiš v pogledom naslove teh listov ("Statesman", "Hindustan Standard", "Daily Advance", "Star of India") pa se lahko takoj prepričaš, da ni le njihov jezik, temveč tudi duh isti, kakor "demokratičnega" zahodnega tiska. Glavni naslovi na prvih straneh so včasih posvečeni zasedanjem indijskega parlamenta, mnogo bolj pogosto pa "Marshallovi pomoči" in "sovjetski nevarnosti". V elegantno pisanih uvodnikih tarnajo nad "propadom" češkoslovaške demokracije, skrbno izbrane vesti o dogodkih v Pakistanu, pa imajo namen, netiti mržnjo med Hindusi in Muslimani, sovraštvo, ki ga ni bilo med ljudstvom, dokler ga niso zasejali angleški agenti.

"Neodvisnost" Indije

Prav v dneh, ko smo se mudili v Indiji, so listi poveličevali lorda Mountbattna, generalnega guvernerja Indije, ki se je ponižal, da je prisostvoval nekemu banketu v Kalkuti in izmenjal prijazne besede z mestnim županom. Prevzviseni lord se je v govoru spomnil velikih vojnih dni leta 1942, ko je bila Kalkuta baza za protijaponsko fronto v Burmi in polna angleškega vojaštva. Izvolil je pohvaliti "vojni napor" kalkutskih meščanov, kaže pa, da je pozabil povedati, da je prav to dobro prebivalstvo šele nedavno padalo pod kroglami njegovih "Tomyjev", ko je demonstriralo proti Angliji in zahtevalo naj "Tomyji" zapustijo indijsko deželo, kamor jih indijsko ljudstvo ni poklicalo, prav tako kakor jih ni grško v Grčijo.

Spoštovani lord je pa vse to pozabil. In zakaj? Zato, ker so Indijci prejeli iz njegovih rok po vodjih Kongresa "neodvisnost"! Zato, ker so listi tiste dni hrupno poročali, da je "zadnja angleška vojaška enota zapustila Indijo."

Da, vojaštvo je odšlo (čeprav je ostlalo in se utrdilo v severozahodni pokrajini, v Indiji pa je ostal le poveljniški kader) in na poslopjih v indijskih mestih je prenehal plapolati "Union Jack" (angleška zastava) ter prepustil mesto indijski zelenobelooranžni trikolori ali pakistanskemu zelenemu praporu s polumesecem. Ljudstvo, ki je bilo za trenutek preslepljeno s to navidezno spremembo, je šlo 15. avgusta na ulice in dalo izraza radosti, da sta Indija in Pakistan dosegla neodvisnost ter je pozdravljalo hindusko-muslimansko bratstvo. Kaj pa je sledilo temu?

Izbruhnili so množični verski pokolji, ki so jih izzvali hinduska in muslimanska reakcija pa angleški agenti. Reakcija, ki je slutila, da prihaja njen čas, je dvignila glavo in po svojem agentu ubila Gandhija, ki si je v svoji starosti drznil še enkrat vzdigniti glas za ogroženo hindusko-muslimansko bratstvo. Kongresna vlada je zaprla morilca in še nekaj nepomembnih ljudi, glavni krivci, ki so pa odkrito financirali to organizacijo, so ostali nedotaknjeni. Še nadalje so stebri "neodvisne" Indije. Kongresna vlada jih je zagotovila da se ne bo nobene njihove "pravice" kakor tudi ne pravice tujega kapitala dotaknila. Znano je, kako široko razume "neodvisnost"; z besedami gospe Pandit prosi ameriški kapital, naj "pomaga Indiji, gospod minister Bhabha, ki je poslovno potoval v Washington, je pa pridigal svojim sorojakom, naj se ne upirajo s "sentimentalnimi ugovori" prodiranju tujega kapitala v Indiji.

Vendar so se našli Indijci, ki ne razumejo te politike, ampak zahtevajo nacionalizacijo industrije in stavkajo, da bi dosegli zvišanje mezd. Kako se jim godi? Kmalu po 15. avgustu so nanje streljali Gurki in policaji. Sicer so tokrat streljali po nalogu novega gospodarja, toda na stari, preizkušeni angleški način.

Prebivalci kneževskih držav tretjine Indije so se izpodbujeni z "neodvisnostjo" dvignili v vstajo proti svojim radžam in maharadžam v boj za deželo in svobodo. Kaj je z njimi storila kongresna vlada?

Sardar Patel, notranji minister in veliki mojster vseh reakcionarjev v Kongresu ter v Indiji, se je začel pogajati z maharadži in jih izsiljevati z ljudsko vstajo. Silil jih je, naj pristopijo v Indijsko zvezo in sprejmejo v vlado nekakšne zastopnike Kongresa. Obljubil jim je pa, da se ne bo dotaknil njihove dvorne klike in ne njihovega nezaslišanega bogastva. Ko je bila ta kupčija na račun ljudstva sklenjena, sta izrekla minister maharadža pohvalni zdravici, tisk je pa koval v zvezde "patriotizem" maharadže in Patela. Kaj pa ljudstvo? Kongresna vlada ga je pozivala, naj se pomiri. Ni se pa hotelo pomiriti, zato je v maharadžino državo vkorakala indijska vojska. Gurki in plačanci so pobijali, zažigali, ropali ter končno "vzpostavili red in mir". Tako so tudi podaniki maharadž drug za drugim prihajali pod okrilje "neodvisnosti" in okusili njene blagoslove.

Prava, svobodoljubna Indija

Težko se diha pod "neodvisnostjo" v Kalkuti! Na medeninastih ploščah bereš imena angleških tvrdk, ki niso pustile "neodvisne" Indije iz svojega železnega objema. Na kamenitih podstavkih gledajo kalkutske meščane v oholi pozi angleški osvajalci iz preteklega stoletja. Vsi trgi in ulice se imenujejo po njih. Beli prišleci še nadalje pašujejo v hotelih in najlepših stanovanjih. Služijo jim šoferji, rikše, zanje in za maloštevilne domače monopoliste delajo indijski ljudje v tovarnah jute in bombaža, v pristaniščih, na ladjah in v zatohlih uradih. Angleški gospodarji so še vedno šefi policije, poštni upravniki, direktorji bank in upravniki carinarnic. Oficirji-instruktorji in "svetovalci" so. Njim so voditelji Kongresa prodali neodvisnost Indije in z njimi si delijo zlate reke profita.

Kalkuta reakcionarnih uradnikov, Angležev, hotelov, rikš, nesnage, beračev, Kalkuta bede, ponižanja—to še ni vsa Kalkuta, ne vsa Bengalija in ne vsa Indija, tu je še prava svobodoljubna pristna Kalkuta in resnična Indija, tu je številno kalkutsko delavstvo, napredni nameščenci, dijaki in učitelji. Vsi ti so spoznali goljufijo Nehrujeve in Patelove "neodvisnosti" in vsi ti se vztrajno ter neustrašno borijo za pravo neodvisnost svoje velike dežele.

Ta prava Kalkuta je korakala po mestnih ulicah v protiimperialistični demonstraciji konference jugovzhodne Azije. Nekoliko dni pozneje je povzdignila svoj glas proti draginji. Pozdravila je II. kongres Komunistične partije Indije. Ta, resnična Kalkuta je žarečih oči in dvignjenih pesti zanosno pozdravljala mladinske delegate iz Sovjetske zveze in Jugoslavije.

Ta Kalkuta še živi v strašnih delavskih četrtih Haurah in Šalimor. Skriva se še v kleteh in umazanih mestnih kotih. Toda poznajo jo in se je bojijo. Ob vsakem udarcu, ob slehernem izzivanju zatiralčeve oblasti, je zapustila svoja mračna stanovanja in delo za svoje gospodarje, stopila je na ulice in trge ter povzdignila svoj močni uporni glas.

To borbeno množico so ubijali in jo ubijajo, mučili in jo mučijo angleški zavojevalci in "neodvisni" indijski kapitalisti. Toda ta množica, ki je indijska napredna zavest in je svetila tudi v najbolj črni temi sužnosti, je zdaj močnejša kakor kdaj koli prej. Niti demagogija o lažni neodvisnosti in ne krvavo nasilje včerajšnjih in današnjih gospodarjev, je niso zlomili in je ne bodo, zakaj prihodnost Indije je njena.

("Književne novine")

Nove delavske naselbine

V ZSSR gradijo številna delavska naselja. V enem izmed moskovskih predmestij so izbrali slikovit prostor za moskovske podzemske delavce, kjer bodo zgradili tri in štiri nadstropne hiše z vsem udobjem. Naselje 50 hiš so zgradili za delavce termoelektrične centrale Orska. V kotlini Doneca gradijo za rudarje prav taka naselja. Delavska naselja gradijo prav tako za rudarje Karagande in drugih premogovnih področij, za drvarje karelofinske republike in drugje.

Mnogo pažnje posvečajo gradnji hiš za železničarje. Na krajih okrog železniških postaj, ki so bili še nedavno goli, so zrasla nova naselja z udobnimi hišami, trgovinami, restavracijami, klubi in klinikami..

V Ameriki je danes malo radijskih komentatorjev ali reporterjev, ki jih je vredno poslušati. Eden izmed belih vran je Arthur Gaeth, ki "brodkesta" za United Electrical Radio & Machine Workers unijo CIO. Njega je slišati ob pondeljkih zvečer ob 10. (vzhodni čas) po omrežju American Broadcasting Co. Za svoja objektivna poročila in komentarje je bil odlikovan po odboru Voice of Freedom. Odlikovanje mu je izročil gledališki igralec Canada Lee.

V GORIŠKEM OKRAJU GRADIJO LAHKO INDUSTRIJO

Čim prestopiš državno mejo pri Gorici, takoj zapaziš, da se v goriškem okraju dogajajo velike stvari na polju dela. Povsod se obnavlja, gradijo se nove stavbe, ureja se cestno omrežje, nastajajo nova podjetja lokalnega značaja. Vse z namenom, da se čimbolj dvigne gospodarska moč in življenjska raven v okraju samem.

Pred kratkim je bil objavljen okrajni gospodarski plan, ki predvideva, da bo investiranih v lokalno industrijo 37,408,000 din. Ustanovljeni bodo novi obrati, ki bodo dvignili proizvodnjo od 22 milijonov din v letu 1947 na 37 milijonov v letu 1951. To pomeni, da se bo produkcija dvignila za celih 55%. V kovinski industriji se bo med tem časom dvignila proizvodnja poljedelskega orodja z modernizacijo naprav v tovarni v Batujah; okrajno mehanično podjetje in livarna v Solkanu bosta tudi razširila obrat z dograditvijo novih primernih prostorov in izpopolnitvijo manjkajočih strojev, s katerimi se bo podjetje usposobilo za izdelovanje motornih plugov. Mehanična delavnica v Čepovanu se bo razvila in usposobila, da bo lahko izdelovala tudi štedilnike. V solkansko in čepovansko mehanično delavnico bo v ta namen investiranih 6,350,000 din.

Lokalno industrijsko gradbenega materiala bodo preuredili tako, da se bodo bolj izkoriščale lokalne surovine. S tem se bo brez dvoma povečala produkcija, ker ne bo odvisna od uvoženih surovin iz drugih krajev. V to svrho se bo obnovila še ena pekarna v Biljah in prižgale ugasle apnenice v Mirnu. Produkcija apna bo zrastla od 1600 ton v letu 1947 na 3000 ton v letu 1951. V Solkanu se bo ustanovila tovarna cementnih izdelkov, na Krasu pa kamnolom, ki bo delno prispeval gradbeni material za Novo Gorico. Za investicijo v industriji gradbenega materiala ter za adaptacijo in nabavo strojev je določenih 4,-750,000 din.

Na Trnovem bo nastala nova tovarna za izdelavo električnega blja. V ta industrijski objekt bo investiranih 400,000 din; za tekstilno tovarno v Ajdovščini pa je določenih 15,000,000 din. V Renčah bo ustanovljena kartonaža z investicijo 2 milijonov din. Žagarska in lesna predelovalna podjetja ter njih proizvodnja se bo vskladila z lokalnimi potrebami in nalogami, ki jih postavlja splošni gospodarski načrt. Dvignila se bo tudi produkcija že obstoječe lesne industrije na Lokvah tako, da bo dosegla izdelavo 21,000 komadov škafov in kuhinjskega orodja, 800 sodov, 1220 izdelkov stavbnega mizarstva, 6300 komadov kmečkega lesenega orodja, 134 garnitur pohištva in 120 pisarniških garnitur. V to panogo industrije bodo vložili 1,500,000 din, in sicer za mizarsko delavnico in žago v Čepovanu 900,000, za škafarsko podjetje na Lokvah pa 600,000 din.

Predvidena je razširitev okrajnega podjetja "Promes" ter gradnja modernih klavnic in hladilnic v Solkanu, Dornbergu in Ajdovščini z investicijo 6,728,000 din. Dalje bodo zgrajene štiri sušilnice sadja in sicer dve v Levpi in dve v Brdih, za katere je določenih 2,530,000 din.

Mlekarske zbiralnice v Šent Vidu in Čepovanu bodo preuredili tudi za izdelovanje sira in masla, v bližini Gorice—bržkone v Volčji dragi—pa bo ustanovljena večja mlekarska zadruga.

Produkcija žganja se bo dvignila tako, da bo dosegla l. 1951 2500 hl žganja. Predelovalo se bo sadje, ki ni za drugo uporabo kot za žagnje.

Proizvodnja usnjarne v Mirnu se bo dvignila na 400,000 kvadratnih metrov predelanih telečjih in ovčjih kož ter 80 ton podplatov. Okrajna čevljarna v Mirnu bo tudi razširila svoj obrat, da bo mogla izdelovati 40 tisoč parov čevljev letno.

Elektrifikacija goriškega okraja

Po načrtu in skladu državnih elektrarn Slovenije se bo v petletki elektrificiralo v okraju 30 vasi in naselij ter napeljalo 100 km omrežja nizke napetosti. Za ta dela je določenih 14 milijonov din. Elektriko bodo dobili naslednji kraji: Predmeja, Otlica, Kovk, Medana, Neblo, Hlevnik, Peternel, Pristava, Kozarno, Srednje, Kombreško, Lig, Zapotok, Šenik, Kal nad Kanalom, Levpa, Podkraj, Selo na Kresu, Brje, Gornji Lokavec, Lokvica, Hudi Log, Korito, Voglarji, Rijavci in Podgozd pri Peči.

Brez dvoma bodo prebivalci teh krajev z veseljem tudi sami pomagali pri delih za elektrifikacijo, ker je v njihovem interesu, da čim prej zasveti električna luč v njih vaseh in na njih domovih. Z elektrifikacijo bo mogoče predvajati v zadružnih domovih teh krajev filme ter se bo električna energija lahko porabila tudi za zboljšanje dela v kmetijstvu.

Okrajni gospodarski plan bo popolnoma preobrazil lice Goriške. Na domačih tleh bo cvetela industrija za široke potrebe, prebivalstvo postalo v marsičem gospodarsko neodvisno. Iz načrta je razvidno, da bo širokopotezna dejavnost pritegnila še tisoče delavcev v središča lahke industrije, ki se že sedaj razvija v tako hitrem tempu. Obnova, industrializacija in elektrifikacija gre v korist širokim delavnim množicam in državi ter ima tako velike perspektive za bodočnost, kakršne so mogoče samo tam, kjer ima ljudstvo oblast v svojih rokah. Osvobojenim bratom se ni treba bati brezposelnosti niti bede niti socialnega ali narodnega zatiranja, ker so sami kovači svoje usode in bodočnosti.

Bivši nemški častniki v arabski legiji

"Oesterreichische Zeitung" poroča, da so od početka sovražnosti v Palestini vodili propagando za prostovoljni vpis v arabsko legijo med bivšimi nemškimi častniki v Avstriji. Častniki in moštvo bivše Luftwaffe so prejeli pozive, naj prekoračijo italijansko mejo čim prej ter se vpišejo v pisarni za nabiranje vojakov v Bolcanu (južna Tirolska), od koder jih bodo poslali v eno izmed arabskih držav, da se bodo borili proti Židom. Središča za rekrutacijo so tudi ustanovili v dveh kavarnah v 9. in 17. okraju Dunaja. List zahteva od vlade, naj podvzame odločne ukrepe proti temu novačenju. Avstrijski tisk tudi poroča, da je bivši SS-general Eichman sedaj v Kairu, kjer sestavlja poseben štab izmed bivših nemških častnikov za Arabce. 20 hitlerjevskih vojnih ujetnikov v Egiptu se je pridružilo arabski vojski.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Slovenska narodna podporna jednota
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR
Izvršni odsek
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomožni tajnik — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISEK, tajnik bol. odd. — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel. — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj Prosvete — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik Prosvete — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
Podpredsednika
RAYMOND TRAVNIK, prvi podpredsednik — [illegible] Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOSEPH CULKAR, drugi podpredsednik — 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
Distriktni podpredsedniki
JOHN V. CEBULAR, prvo okrožje — 3130 Shallcross St., Philadelphia 34, Pa.
FRANK GRADISEK, drugo okrožje — Box 55, Herminie, Pa.
MARY TRAVNIKAR, tretje okrožje — Box 216, Harwick, Pa.
JOSEPH FIFOLT, četrto okrožje — 1221 E. 60th St., Cleveland 3, Ohio
JOHN SPILLAR, peto okrožje — 3979 Randall St., St. Louis 16, Mo.
URSULA AMBROZICH, šesto okrožje — 415 Pierce St., Eveleth, Minn.
JOHN PETRITZ, sedmo okrožje — 2428 Carmona Ave., Los Angeles 16, Calif.
FRANK POLSAK, osmi okrožje — 300 3rd St. W., Roundup, Mont.
Gospodarski odsek
MATH PETROVICH, predsednik — 361 E. 150th St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT CAINKAR — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN — 1400 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
RUDOLPH LISCH — 700 E. 200th St., Euclid, Ohio
DONALD J. LOTRIČH — 1887 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
Porotni odsek
ANTON SHULAR, predsednik — Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH — 213 Toner St., Luzerne, Pa.
ANDREW VIDRICH — 106 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOHN ROBI, SR. — 306 So. 62nd Ave. W., Duluth 7, Minn.
CAMILUS ZARNICK — 3904 W. 67th St., Cleveland 2, Ohio
Nadzorni odsek
FRANK ZAITZ, predsednik — 2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL R. KUMER — Box 64, Universal, Pa.
MATTHEW J. TURK — 2646 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LOUIS KAFERLE — 15301 East Park Drive, Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM — 17123 Snowden, Detroit 21, Mich.

Tudi furlanski kraji zahtevajo avtonomijo

Niso samo prebivalci slovenskih krajev na Goriškem, ki zahtevajo, da se še pred upravnimi volitvami obnovijo njih bivše samostojne občine, ampak postavljajo enako zahtevo tudi prebivalci v bližnji Furlaniji. Samostojno občinsko upravo hočejo Medeja, Brčan pri Krminu, Villesse, Versa, Maroso, Slovrenc, Moša in še nekateri drugi kraji, ki so si že pred fašizmom sami gospodarili. Ko pa je prišel fašizem na oblast, so bile te stare občine razmesarjene in priključene večjim upravnim enotam, zaradi česar so gospodarsko mnogo trpele. Sedaj so še vedno v sklopu dveh glavnih upravnih enot. Kaprive in Zagraja, katerih pa se hočejo otresti prav tako kakor slovenski kraji Števerjan, Sovodnje itd.

Furlani so z nami mišljenja, da je treba uvesti upravno reorganizacijo in obnoviti bivše samostojne občine zdaj pred občinskimi volitvami, ki bodo kakor kaže septembra meseca. To je splošna ljudska želja. Pred približno dvemi tedni je o tem vprašanju na dolgo pisal popoldanski list "Voce libera", in prišel do zaključka, da je že končno treba rešiti ta viseči lokalni problem, ki je življenjske važnosti za razvoj zdrave gospodarske politike v občinah goriške pokrajine. Tej ugotovitvi naj dodamo samo to: v primeru, da se reorganizacija ne izvede pravočasno, potem ne bodo delali prizadeti občinarji nobene razlike med starim in novim režimom.

Vprašanje obnovitve bivših samostojnih občin je povsem lokalnega značaja, zato bi se morala snovati pri naši prefekturi posebna komisija oz. svet, ki naj prične preučevati to zadevo in jo čim prej realizira. Naravno je, da v tej komisiji morajo biti enakopravno zastopane vse občine, za slovenske kraje pa morajo imeti besedo samo zastopniki slovenskih občin. Volitve so pred vrati, nanje se je treba vestno pripraviti, saj bodo za nas še večjega pomena kot so bile državno-zborne volitve, zato ker se neposredno tičejo vseh tukajšnjih Slovencev.

Američani rekrutirajo nemške letalce

Ameriška oblastva v Berlinu in ameriški okupacijski coni so začela zbirati nemške pilote. Del pilotov bodo poslali na delo na tako imenovano ameriško prekomorsko letalsko linijo, drugo skupino pilotov bodo pa vključili v letalske sile ameriške vojske. V drugo skupino sprejemajo v glavnem pilote raketnih letal.

NOVA VRSTA

stavbnega montažnega odra. V Beogradu je tesar Jovan Farkaš izdelal poseben fasadni montažni oder, ki se precej razlikuje od prejšnjih podobnih vrst odrov. Novi oder ima velike prednosti, ker z njim prihranijo mnogo časa in materiala. Začeli so ga uporabljati pri vseh podjetjih beograjskega izvršnega ljudskega odbora.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

NAZNANILO:

Ker nas je že več ljudi naprosilo za naslove jugoslovanskih oblastev v Združenih državah, naj tu navedemo, da naslov jugoslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy,
1520 — 16th St., N. W.
Washington 9, D. C.

Naslov urada jugoslovanskega konzula pa se glasi:

Yugoslav Consulate General,
745 — 5th Avenue,
New York 22, N. Y.
in
Yugoslav Consulate General
188 West Randolph Street
Chicago 2, Illinois

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem jeziku.

Zopet oprostitev nacističnega vojnega zločinca

Ameriški sodniki v Nuernbergu, ki že nad 5 mesecev zavlačujejo sodno razpravo zoper skupino znanih nacističnih diplomatov in uslužbencev hitlerjevskega zunanjega ministrstva, so oprostili obtožbe in izpustili na prosto nacista Gustawa Adolfa von Mailanda, enega glavnih obtožencev.

2½% ZAVAROVANE HRANILNE VLOGE
Dividende točno plačane hranilcem brez prestanka že od leta 1889
TEKOČE DIVIDENDE
Nikdar manj kot 1½% izplačano od ustanovitve—pred pedesetimi leti.
ST. PAUL FEDERAL SAVINGS
and Loan Association of Chicago
SKUPNO PREMOŽENJE ZNAŠA NAD $18,000,000
2116 West Cermak Rd.—Chicago 8—VIRginia 6530
Z dovoljenjem in pod nadzorstvom vlade Zedinjenih držav

Zgodovinska povest iz preteklega stoletja

DIMEŽ

STRAH KRANJSKE DEŽELE

Cerar Anton Danilo

(Nadaljevanje)

"Ne pozabi name in imej doma zame večno dobro besedo. Jaz sem nesrečen človek, saj ne bom mogel te nesrečne soldašne prenašati!"

"Ej, Urško boš pozabil," pravi Štefan, "in kar drugi zmorejo, boš tudi ti!"

"Eh, kaj Urška, saj je še drugih lepih deklet na svetu. Bil sem zateleban vanjo, no, že res; kar blazen sem bil, toda to je že minilo!"

"Glej, oče ti je odpustil, mati pa zasluži pri kravah lepe denarje, da ti bo lahko pošiljala kakšne rajniše v Ljubljano. Pa večkrat piši, ko znaš tako lepe besede postavljati v pismu!"

Segla sta si v roke. Janez je odločno pograbil skrinjo in jo mahnil v kasarno.

IV.

Beg od straže

Janez je služil pri sedemnajstem pešpolku barona Kuhna. A po treh mesecih se mu je vojaški stan tako priskutil, da se je pričel pečati z mislijo, kako bi od vojakov pobegnil. Imel je prijatelja, ki mu tudi ni prijal komis ter je bil istih misli kot Janez, zato sta oba hodila večkrat v gostilno "Zum Jaeger" na Tržaško cesto.

Mati mu je naskrivaj pošiljala denar, s katerim naj bi si olajševal vojaški stan. To vedno ekserciranje dan na dan mu je grenilo življenje.

•

V gostilni "Zum Jaeger" je služila za natakarico mlada, lepa in stasita deklica, Roza Kovačeva iz Češnice pri Železnikih. To dekle se je goreče zaljubilo v tako brhkega fanta, kakor je bil Siherl. Pri njej je dobil vedno tolažbo in pijačo, če je tarnal, da težko prenaša vojaško službo.

"Prostosti si želim, prostosti," ji je vedno govoril. "Najrajši bi kar pobegnil od vojakov!"

K Rozi se je zatekal vedno, kadar je bil slabe in neutolažene volje. Roza ga je znala vsakokrat lepo pomiriti ter mu je z ljubečimi besedami prigovarjala, naj tega ne stori. Kaj bo potem z njo, če ga ne bo več videla, njega, ki ji je tako drag. Obljubiti ji je moral vsakokrat, da jo bo ubogal in ostal pri njej.—Toda to ni trajalo dolgo . . .

Nekega dne je naneslo, da je stražil neko vojaško barako na Rimski cesti v bližini gostilne "Zum Jaeger".

Lepše prilike bi ne mogel pričakati. Večer je bil in ko je stal na straži, zatopljen v misli pobega, mu je hipoma prišlo na misel, da bi bilo najlepše, če bi kar danes izvršil svoj načrt.

Cesta je bila ta čas malo obljudena in Roza tako blizu. Končno je njegov sklep dozorel. "Zdaj ali nikoli!" Puško postavi v kot, postoji nekoliko in steče čez cesto v gostilno "Zum Jaeger" . . .

Roza ga je prestrašeno pogledala, ker je bil videti ves drugačen kot sicer.

Sedel je v gostilniško sobo in Roza mu je prinesla pijače. Nenadoma pa reče dekletu: "Roza, če me res ljubiš, skrij me v svoji sobi vsaj za dva dni; jaz sem pobegnil od straže!"

Roza je zatrepetala: "Kaj bo s teboj, če te ujamejo? Zaprli te bodo in jaz te ne bom več videla. Kaj bo s teboj?"

"Ne boj se zame. Tu ti dam nekaj denarja. Kupi mi primerno obleko in me skrij! Tu me ne bodo iskali."

Ko so prihajali neki gostje, je stopil v vežo in tam obstal . . .

Roza ga je odvedla neopaženo v svojo sobo zadaj za gostilno. Tam je presedel dva dni in dve noči . . . Tretje jutro se je poslovil. Roza se ni mogla ločiti od svojega fanta, saj ga je ljubila z vsem žarom prve ljubezni.—Zadrževala ga je dlje, kot mo je bilo ljubo. Naposled se je odločil, odprl okno, se zagnal ven in skočil čez cesto na Mirje.

Vsa zasolzena je gledala Roza za njim. Šel je dalje po Tržaški cesti, preko polja čez Polhov gradec proti hribom. Prikradel se je do Trzina v Ukmarjev boršt. Tako je izginil zasledovalcem iz vida.

Pri nekem znanem kmetu, ki je poznal starega Siherla, je našel zavetje in prenočišče.

•

Ko se je Janez čutil varnega, je pričel oprezno tikati po okolici. Tedaj mu pride naproti tuj človek ter ga vpraša: "Od kod si ti, ki te ne poznam?"

Siherl ga premeri od nog do glave: "Z isto pravico vprašam jaz tebe, čemu se klatiš po tem okolju! Ne gledaš ravno, da bi imel čisto vest."

Tujec se mu nasmehne in odgovori: "Takšnih nas je več, ki nimamo čiste vesti. Lahko postaneš naš, če imaš dovolj poguma in srčnosti!"

"Vsega imam, kar potrebujem, da se lahko vsakomur po robu postavim; še gosposki, če je treba."

"Daj, povej že, kdo si prav za prav!"

"Meni pravijo Golfestecher, pišem se pa za Boštjana Kocha."

"Videti nisi delavec, imaš prenežne roke in gosposko suknjo; prej bi mislil, da si bil 'šlibar'."

"Saj sem tudi bil. Pa sem pri nekem pretepu sunil nasprotnika s fovčem v goltanec; zato mi pravijo 'Gofelstecher'.—Če pa tebe takole opazujem, se mi prav zdi, da si skrivač.—Prav lahko bi se pridružil naši bratovščini, ker bi se ti ne godilo slabo. Videti je, kakor da si študiral, in takih prebrisanih fantov potrebujemo.—Posla nimaš, pridi torej po Marijinem zvonenju proti meji. Tam se nas nekoliko sestane, pa se bomo že pogovorili . . ."

Siherl premišljuje in pravi čez čas: "Pridem in vstopim v vašo bratovščino! Zakaj pa ne? Saj vem, kakšen posel opravljate."

"Denarja ti ne bo manjkalo, pa še drugih dobrot bo obilo."

Tako sta se razšla. Gofelstecher pa je zaklical za Janezom: "Le pridi, če imaš korajžo!"

Siherl se je vrnil po poti, od koder je bil prišel. Govoril je sam s seboj: "Izbire nimam, hajd, da poskusimo!"—

V.

Janez postane glavar rokovnjačev

Janez je prispel zvečer na rob gozda in zagledal tam sedem fantov in mož.

Premeril jih je, ko so posedali tam okoli.

Gofelsteiher ga je že od daleč pozdravil in dejal onim: "Glejte, to je naš novi pajdaš! Študiran je in zna dobro pisati, potrebovali bi ga."

(Dalje prihodnjič)

ŽELEZNE DVERI

Bogomir Magajna

(Nadaljevanje in konec.)

Marsikdo se vpraša: zakaj je sorazmerno z dogodki, ki so se dogajali, tako malo pisanega; vsi odgovarjajo napačno na to vprašanje. To pa drži: umetnost je vendarle predvsem otrok fantazije, ki jo projicira umetnik v resničnost, ali si pa dopolnjuje fantazijo z resničnostjo. V teh letih so pa dogodki preveč prekosili vsako fantazijo, vsak razum. Nekaj tako strašno gorostasnega je bilo v vsem tem, da še ni mogoče poiskati pravega izraza. Dogodki so s toliko brutalnostjo udarili v razum in srce umetnika, da je prehuda bolečina postala zavora za ustvarjanje samo in bo delo zaživelo zopet na novo, ko se bolečina ublaži.

Danes pa je že lažje pisati o nasprotnem, ki je tudi raslo v tisti dobi: o plemenitem herojstvu, o nesebični pomoči, o samožrtvovanju, o vsem, kar je preprečilo, da ni moloh pogoltnil našega ljudstva.

Zakaj so pa pesmi nastajale tudi med borbo? — Pesmi so bile tedaj sokrik, soklic dogajanju, kot je soklic: Na juriš. Istočasno dogajanje jim je polnilo vsebino. Dogajanje samo je istočasno ponazarjalo, dočim je treba sedaj za resnično ponazoritev strašnih stvari silnega notranjega napora, silnega vzpona fantazije, polnega sodelovanja razuma in čustev in istočasno popolno obvladovanje samega sebe. Vendar naj bi vsi tisti, ki količkaj obvladajo pero in so sodelovali v borbah, do podrobnosti zapisali svoje spomine, tudi brez ustvarjalnega namena, kajti to bo v bodočih desetletjih in v bodočih stoletjih bogato gradivo za pisatelja, umetnika, ki bo iskal nazaj.

Vlak ni poslušal naših razgovorov in je drvel naprej in naprej.

"Ljutomer!" "Že Ljutomer?"

Peljali so nas na knjižničarski tečaj. Polna soba skoraj samih kmečkih in viničarskih deklet in fantov. Spoznali bi nas radi — pa saj se vsi poznamo že dolgo, čeprav se še nismo videli. "Ali je res tisti tamle spisal Bele tulpike?" — "Res". Najbrže ne odgovarja čokata po glavi ostrižena Godinova postava bivši predstavi deklet. Bolj odgovarja predstavi mladi pesnik Minati, morda tudi pesnik Šinkovec. Dosti smeha in hudomušnih pogledov je v sobi. Mala Veroška nas opazuje s hudomušnimi, nekoliko poševnimi očmi, po sobi plava srebrni Lizikin smeh, lepa Milena potresa v zadregi svoje kite, tudi fantje so v začetku v zadregi, a nad vsem je videti silni potencial mladine, dosti zdravja, polno mladosti. Obrazi drugačni, srca ista kot na Primorskem, v Beli krajini . . . Le dosti tega smeha in vedrosti naj poda Miško, ko se še bolj pomakne čez Muro gori v gorice. Ne vem, kaj mislijo o moji brdavsoški stokilski figuri. Zdaj prhne eno sedaj drugo dekle v smeh. Takoj smo si prijatelji.

Kaj vse so se naučile na tečaju, pripovedujejo. Z l a t o l a s a Dragica, ki jim je bila za gospodarja in krušno mater, hodi vsa ponosna med njimi. Ni časa. Še kozarec dobrega jeruzalemca vsakemu, potem gremo v dvorano. "Bo polna dvorana?" Kakti bi ne bila polna?" Pa se res napolnjuje, toda skoraj s samo mladino od petnajstih do petindvajsetih let. Šum in hrum plava po dvorani—potem naenkrat tišina. Pesnik je moral na oder. Za vsako pesem posebej hudo ploskanje, sicer popolna tišina. Tudi med prozo se posreči vzdržati tišino.

V poldrugi uri je recitacij konec. Potem nas obkrožijo in hajdi naravnost v hotel. Debele klobase so tam na razpolago in dobro vino. Kup mladine je seveda z nami, kolikor pač prostor dopušča. Težko je kaj prida razgovarjati se, kajti kmalu zaori pesem za pesmijo, spontano brez prigovarjanja. Od osebe do osebe pa hodi Luka od Sv. Križa, vsaj tako se je poimenoval sam, ter razlaga ves navdušen, kako je bil s Cankarjem prijatelj v Judenburgu in kako se je tam Cankar skoraj zaročil z natakarico Marijo. Le s Cankarjem je šla, dočim njega, Luke od Sv. Križa niti pogledala ni. V Pragi je študiral Luka in v Parizu, a je pustil vse skupaj, kajti tukaj okoli Prlekije je pač najlepše na svetu. Med vojsko pa je bil seveda v Lackovem odredu. Kako bi tega ne povedal. Ves vesel je Luka in kar naprej bi prepeval: "Dnes pa je en lüšen den, ker sonce sije celi den, zato pa je en lüšen den . . ." Dragica se jezi nanj, pa vse nič ne pomaga. Luka prepeva naprej. Mlada študentka Neva mi pripoveduje, kako je sedaj na gimnaziji v Murski Soboti. Potem zopet petje, smeh, zopet razgovori o dela tukajšnje mladine, zopet petje.

Drugi dan sem se sam pomešal v gostilni med same kmetice: z goric so bile pa tudi od onstran Mure. Z veliko radovednostjo so me opazovale; nekaj minut le in že smo bili v polnem govoru in polnem smehu. Pa tudi od ostalih miz je bilo slišati dosti smeha. V fantaziji sem si predstavljal, da so tam onkraj Mure bolj tihi in vase zaprti ljudje, sedaj pa naenkrat toliko smeha, šaljivk, duhovitih zbadljivk, na moj račun in na njihov račun, da je dopoldne minulo kot bi imelo le dobro uro. Odkod le se jim jemlje ta vedrost in živahnost? Pa že stoji tam sredi sobe zopet Luka in čeprav je dopoldne, že prepeva zopet: "Dnes pa je en lüšen den." In res, čez Ljutomer plava predpomladno sonce v polnem siju, mimo njega pa romajo v hitrem vetru kosmati oblački. Luka strmi ves blažen skozi okno za njimi.

Tudi Ljutomer ima svojega pisatelja, ki je poleg vsega razgleden v zgodovini teh krajev., Kar nam je v nekaj urah povedal, bi bilo dosti snovi za več romanov. V nekaj minutah spoznaš dobričino, ki je že precej v letih, pa nas je z urnim, lahkotnim korakom vodil čez pokrajino. Neve pa ni bilo, kaj se pač hoče. Vrh hriba nad Ljutomerom smo obstali in se zagledali v Prekmurje. Poprej bi menil, ravnina je pač ravnina, saj takih sem že dosti prehodil tam po Hrvaškem, po Sremu, tja čez Donavo. Pa ni res tako. Tudi od daleč je bilo videti z vrha nad Prekmurjem nekaj posebnega. Kdo bi mogel povedati, kaj. Morda je vstalo iz silnih prepadov podzavesti občutje iz tistih dni, ko je praded korakal čez ta polja in naprej čez pokrajine proti Primorski—čudno občutje, da sem že nekoč bil tukaj—isto občutje me je potem zagrabilo gori ob staroslovanskih gomilah b l i z u Železnih dveri; ali pa je bilo morda spoznanje, da je Slovenija le večja kot sem jo gledal s Triglava; morda pa je bil refleks iz Miškovih podob.

Mimo oblakov se je lomilo sonce in ustvarjalo svetle otoke po Prekmurju, dočim so bili hribi tam onkraj L e n d a v e pogreznjeni v zelo temno modrino. Nekje iz ozadja se je dvignil fazan in zaplaval mimo nas navzdol čez trate in za hip zablestel v predvečernem soncu. Tudi to je bilo nenavadno, saj doslej nisem še videl fazana v prosti prirodi. Tam na desno pa se je širila veriga gričev in hribov z bleštečimi hišami, razsejanimi po pobočjih in vrhovih ter gradovi in faktorije raznih tujih grofov in patrov, ki pa so sedaj postale ljudska last. Med njimi so se dvigale pred nami ponosno Železne dveri, središče velikega viničarskega kolhoza. Ni dolgo tega, ko se je Železnih dveri, par sto let starih, polastil Goering. Dal si je napraviti cesto navzgor do grada, preurejati je začel grad sam, zgradil si je v njem kopalnico. Kot zmaj se je hotel useliti tja gori, da bi potem s svojim nenasitnim gobcem sesal znoj in kri iz teles slovenskih sužnjev. To ljudstvo ga je udarilo po gobcu, tako, da si nikoli več ne bo upal kak drugi Goering še siliti na te zemljo—če pa se bo upal, bo dobil po gobcu tudi on.

Odhiteli smo v dolino in potem smo šli po bregovih navzgor. Po Goeringovi cesti? Ne, veliko blato je sedaj na njej. Šli smo lepo med brezami in bukvami po stezah. Popje na drevju se napenja, malo še in svetlo zelenje bo zavladalo nad vejami. Tu in tam sili pomladanska cvetka iz vlažne zemlje. Budi spomine: premnogo tovarišev in tovarišic, ki smo tako cvetje nabirali v otroških letih, ni več. Mnogi med njimi so to zemljo napojili s svojo krvjo.

Ko smo dospeli do prvih trt, je sonce zahajalo. In glej, zopet se je dvignil fazan, v zahajajočem soncu ves zlat, in zaplaval nad trstjem. Na tisoče in tisoče je trt, tudi one so mi ljube in drage stare znanke. Kot otrok sem pomagal očetu povezovati jih in oče je bil ponosen, da mu ni bilo treba popravljati za menoj. Lepo ostrižene slone ob svojih kolih, ko ljubice ob svojih fantih. Kmalu bodo pognale svoje zelene cvetke in potem se bodo jagode napenjale od meseca do meseca—v jeseni pa bo zopet praznik zrelega grozdja, velik praznik naših goric: Kurent, veseli fant, se bo valjal od smeha in radosti, ko bodo dekleta trgala in fantje nosili v brentah žlahtni sad po bregovih navzgor. Nič več ne bo jokal Kurent, kot je jokal dolga stoletja ko je gledal, kako je zgarano ljudstvo nabiralo grozdje za tujce, kako je smelo skozi železne dveri samo takrat, ko je tujcem polnilo sode, potem pa so se železne dveri zaprle pred njim. Nič več ne bo gledal gladu in bede po stoterih viničarskih hišah naokoli, nič več shujšanih rahitičnih otrok, ki so sedeli v kotih na tleh v medlem siju loščenk. Ljudstvo nabira sedaj grozdje zase, prodaja vino zase.

Pesem je zaplavala med trtami, telesa otrok so vzcvetela, lica rde v zdravju, elektrika sveti po snažnih hišah viničarij, radio prepeva po bregovih. Silno se je čutil Kurent, ko so prvi radioaparati zaigrali po viničarijah. Takih godb v teh krajih še ni slišal. Z velikanskimi koraki je preskakoval Kurent trte ter prisluškoval ob oknih viničarji ter se radoval godb, ki so priplavale iz Maribora, Ljubljane, Zagreba, Beograda in Moskve. In še bolj mu je godilo, ko je mladina ustanovila orkester s tamburicami, orkester na pihala, pevsko društvo, dramatični odsek.

Stoenajst mladincev in mladink je na delu, da dvigne prosveto. V gledališki dvoranici, ki jo je mislil Goering napraviti za svoj sprejemni salon, stoje lepo barvane kulise z gozdovi, vasico in gorami na sebi, v kotu pa je velika omara s knjigami. Milenka s kitami, ki smo jo včeraj videli na knjižničarskem tečaju, nam z vitko roko boža hrbte knjig, ki jih je nakupila zadruga. Pripoveduje nam zakaj so ene knjige na svetu dobre in lepe, zakaj so druge slabe in grde. Še veliko omaro bodo pripravili, kajti prva je že polna, in kam naj bi sicer dali nove knjige, če si ne pripravijo omare.

In dvorano bo treba zgraditi novo, kajti ta postaja dosti premajhna za vse zadružnike. Življenje je živahno, prometa je bilo štirideset milijonov dinarjev, delo se komplicira z novo rastjo, treba po poenostaviti delo, zato pa je potrebna izobrazba, notranji dvig, da pojde vse od leta do leta lažje naprej, kajti veliko je treba znati sedaj. Včasih so vladali drugi, so prodajali in kupovali drugi, viničarjem ni bilo treba misliti nič; kaj hoče suženj mišljenju! Sedaj pa je treba veliko misliti. Šest tisoč je bilo samo obiskovalcev doslej in jim je bilo treba razlagati to in to. Prihajali so od vseh strani domovine, celo prav od Gorice so dospeli sem. Treba je voditi knjige, zato so nujni tudi knjigovodski tečaji. Cvetoče mlado dekle, Krista je že napravila tak knjigovodski tečaj in že je začela pomagati v pisarni.

Predsednik zadruge, vitek, suh možak in pa bolj čokati in ves veseli tajnik sta naju peljala v ogromno klet, kjer se vrste petdesethektolitrski sodi. Gledal sem nanje in v glavo mi je šinil spomin iz balad, čitanih v otroških letih: Zaprta smrt—kako je stari smrt zaprl v sod. Prav taki so ti ogromni sodi, kot je bil tisti, ki je bil naslikan ob baladi. Toda če potrkaš po potnih sodih, spoznaš, da ni v njih smrti, ampak zlato in rdeče življenje, sam sok te zemlje: šipon, jeruzalemec, rizling, muškat in druga vina raznih imen. Če bi vsak viničar prodajal zase, bi ne bilo izbrano, tudi prodajati bi ne bilo mogoče tako načrtno. So sicer še težave in ponekod premalo razumevanja, toda vse težave bodo sčasoma premagane. Vino v sodih ni več smrt, življenje je. Pred vojsko je revščina silila ljudstvo v pijančevanje—pa saj mu ni bilo dostopno drugega kot včasih do nezavesti napiti se, drugače bi človek ponorel. Sedaj se pa ljudje iz zadruge ne napijejo več, vse drugačno življenje jim pričara delo in vino. Kozarec dobrega jeruzalemca in ljutomerčana pa življenje podaljša.

Deček je pritekel in postavil pred nas par buteljk. Pomeriš s kozarcem proti luči, in glej, skozi steklo se prikaže samo zlato sonce, prav tako kot tisto, ki je poprej romalo nad trtami.

Zopet smo šli drug za drugim na oder. Pred nami so sedele mamice, očetje, mladci, mladenke in otroci. Vladala je popolna tišina. Bili smo prvi pisatelji in pesniki, ki so recitirali v Karanitih dverih. Ljudstvo ni bilo kaj takega vajeno. Tišina, da bi miško slišal, je vladala v dvoranici med recitacijami. Mlada mati je vzkliknila: "Do jutra bi poslušala; kdo je vedel za kaj takega." "Da ste povedali malo poprej, da pridejo, bi ne vedeli kam z ljudmi," je rekel predsednik. "Če morete, ostanite do jutri. Jutri bo tukaj igra Hlapec Jernej."

Po recitacijah je ljudstvo obsedelo. Ni hotelo iz dvoranice. Vstal je domačin in nam govoril priprosto iz srca. Potem sem govoril jaz priprosto iz srca in se boril z ganotjem, ki ga ni pričaral samo kozarec muškata. Prišli so tamburaši in zaigrali. "Otvorite ples čakajo," je zašepetal nekdo na moje uho. Tam nasproti se je smejala Krista meni naravnost v obraz. Nad štirideset let imam, ona komaj šestnajst. "Kot bi medved plesal z veverico, se bo zdelo," sem pomislil, a sem se zasmejal na široko in poprosil Kristo za valček. Zaplesala sva hitrih nog in naenkrat se je zbudil davni spomin, ko sem kot študent zaplesal s Silvo tam na baljarju blizu Jadranskega morja. Takrat sem imel jaz sedemnajst in Silva šestnajst let. Kaj vse se je na tem svetu zgodilo od takrat! Minati in Šinkovec sta odhitela vsak po eno dekle. Godina je bil hud boj sam s seboj, dokler ni zmagalo razpoloženje tudi njega, saj je zaplesala vsa dvoranica ob lepi godbi tamburašev. Ta hip mi je bilo žal, da nisem jaz Minati in Minati jaz. Spisal bi lepo pesem Kristi na čast. Kot se spodobi za starejše ljudi, sem po prvem plesu lepo odšel v predsobo, a kmalu je pritekla Krista. "Nič ne pomaga, nazaj na ples! Tovarišice volijo!" In sem moral še enkrat nazaj.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

FOR YOUR INFORMATION

Mr. Frank P. Kosmach, President St. Paul Federal Savings and Loan Ass'n of Chicago, 2116 West Cermak Road, advises that now are able to give you greater service by making F.H.A. Title Loans. This lets you make improvements in your home without the usual red tape and requires only 10% down payment. On request we will mail you information in greater detail. At St. Paul Federal Savings and Loan you can open accounts by mail,—it is our quick and easy "Save-by-Mail" Plan. Remember, no amount is too small or too large. One more thing, don't overlook the change of office hours. Effective July 1, 1948: Monday, Tuesday, Friday, 9 to 3—Thursday, 9 to 8—Wednesday, 9 to 12—Saturday, 9 to 1. —(Adv.)

"PROLETAREC"
—Socialistično-delavski tednik—
Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne matice. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku.
Stane $3 za celo, $1.75 za pol, $1 za četrt leta.
NAROČITE SI GA!
Naslov:
PROLETAREC
CHICAGO 23, ILL.
2301 South Lawndale Avenue

TISKARNA S.N.P.J.
sprejema vsa
v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . . . .

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. . . . Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. . . . Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY
2657-59 S. Lawndale Avenue . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

"PROSVETA"
2657 S. LAWNDALE AVE.

Chicago 23, Ill. ______________ 19____

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem __________

V slučaju, da je od strani upravništva kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se ista popravi! Z bratskim pozdravom
ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Združ. države in Kanado	$8.00	Za Chicago in okolico je	$9.50
1 tednik in	6.80	1 tednik in	8.30
2 tednika in	5.60	2 tednika in	7.10
3 tednike in	4.40	3 tednike in	5.90
4 tednike in	3.20	4 tednike in	4.70
5 tednikov in	2.00	5 tednikov in	3.50

Za Evropo je: Dnevnik $11.00 — Tednik $2.20

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Prišteti se smo le one člane iz družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prišteti, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $__________

1) Ime__________ Čl. društva št.______
Naslov __________
Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:
2) __________ Čl. društva št.______
3) __________ Čl. društva št.______
4) __________ Čl. društva št.______
5) __________ Čl. društva št.______
Mesto __________ Država__________
Nov naročnik__________ Star naročnik__________

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!